

ابن عباس: 300 آیه در شأن علی (ع) نازل شده است

از اصبع بن نباته از علی (ع) روایت شده که: قرآن در چهار بخش نازل شد که یک چهارم آن درباره اهل بیت (ع)، یک چهارم درباره دانشمندان ما، یک چهارم درباره سنت‌ها و مثل‌ها و یک چهارم واجبات و احکام است...

از اصبع بن نباته از علی (ع) روایت شده که: قرآن در چهار بخش نازل شد که یک چهارم آن درباره اهل بیت (ع)، یک چهارم درباره دانشمندان ما، یک چهارم درباره سنت‌ها و مثل‌ها و یک چهارم واجبات و احکام است. ابن عباس هم می‌گوید که 300 آیه در شأن علی (ع) نازل شده است.

به گزارش خبرنگار آئین و اندیشه فارس، براساس گفته علما و دانشمندان، وجود مقدس علی (ع) به عنوان یگانه شخصیت وارسته و برتر در میان صحابی رسول خدا (ص) محسوب می‌شود که آیات مدح و ثنا را خداوند متعال در حق آن حضرت نازل فرموده است. روایات متعدد و معتبری موجود است که این حقیقت را با صراحت هرچه تمام‌تر بیان می‌دارند. ابن عباس معتقد است: در شأن علی (ع) 300 آیه نازل شده است. حافظ الحسکانی در کتاب شواهد التنزیل نقل می‌کند که از اصبع بن نباته روایت شد که گفت: «علی (ع) فرموده است: قرآن در چهاربخش نازل شد که یک چهارم آن درباره ما (اهل بیت)، یک چهارم درباره دانشمندان ما، یک چهارم درباره سنت‌ها و مثل‌ها و یک چهارم واجبات و احکام است. پس کرامت‌های قرآن برای ماست. یعنی مصداق بارز آیاتی که جوانمردی، مروّت و بزرگی را بیان می‌کنند، اهل بیت (ع) هستند. اکنون تعدادی از این آیات به استناد منابع اهل سنت در پی می‌آید:

* آیه 55 سوره مائده: انما ولیکم الله ورسوله والذین آمنوا والذین یقیمون الصلوة ویؤتون الزکوة وهم راکعون. سرپرست و رهبر شما تنها خداست و پیامبر او و آنها که ایمان آوردند و نماز را برپای می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌پردازند. مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: روزی امیرالمومنین علی (ع) در مسجد مشغول عبادت و نماز بود. هنگامی که حضرت به رکوع رفت، سائلی وارد مسجد شد و تقاضای کمک کرد. آن بزرگوار در همان حال رکوع، انگشتر خود را به سائل نشان داد و سائل نیز آن را از انگشت مبارک حضرت خارج کرد و شادمان از مسجد بیرون رفت. اهمیت این عمل به اندازه‌ای بود که خداوند به خاطر آن آیه شریفه فوق را نازل کرد.

* آیه 247 سوره بقره: الذین ینفقون اموالهم باللیل والنهار سرّاً و علانیة فلهم اجرهم عند ربهم ولاخوف علیهم ولاهم یحزنون. کسانی که مال خود را در شب و روز و پنهانی و آشکارا انفاق می‌کنند، آنان را نزد پروردگارشان پاداش نیکو خواهد بود و هرگز بیمناک و اندوهگین نخواهند بود.

مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: ابن عباس نقل می‌کند: نزد علی (ع) چهار درهم بود که حضرت یک درهم را شب و درهم دیگر را روز و درهم سوم را در خفا و چهارم را آشکارا انفاق کرد (ممکن است یکی از دلایل استفاده علی (ع) از این چهار طریق در انفاق، رعایت حال هر گروه از فقرایی باشد که مورد حمایت آن حضرت بوده‌اند) و خداوند به جهت اهمیت این عمل، آیه فوق را بر پیغمبر اکرم (ص) نازل فرمود.

* آیه 7 سوره مائده: یا ایها الرسول بلّغ ما انزل الیک من ربک وان لم تفعل فما بلّغت رسالته، والله یعصمک من الناس، انالله لایهدی القوم الکافرین. ای پیامبر! آنچه از طرف پروردگارت بر تو نازل شده است را کاملاً (به مردم) برسان و اگر چنین نکنی، رسالت او را انجام ندهای و خداوند تو را از (خطرات احتمالی) مردم نگاه می‌دارد و خداوند جمعیت کافران را هدایت نمی‌کند. مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: این آیه در حقیقت حامل پیامی مهم و سرنوشت‌ساز و مبین حکم قطعی الهی در معرفی علی (ع) برای امامت و ولایت است. آیه با خطاب به پیامبر (ص) شروع می‌شود و با تأکید دستور می‌دهد که آنچه از طرف پروردگار متعال بر تو نازل شده است را به مردم برسان. سپس اخطار می‌کند که اگر از این مأموریت خودداری کنی، رسالت خویش را به انجام نرسانده و تبلیغ دین را تمام نکرده‌ای. خداوند متعال بعد از بیان این حکم، پیامبر اکرم (ص) را دلدار می‌دهد و از شر بدخواهان ایمن می‌سازد.

«ابن عساکر»، «سیوطی»، «ثعلبی» و جمعی دیگر از علمای اهل سنت با نقل روایات متعدد، مقصود از این آیه شریفه را معرفی ولایت علی (ع) ذکر می‌کنند.

از ابن سعید خدری روایت شد که گفت: این آیه شریفه در روز عید غدیر خم بر پیامبر اکرم (ص) در مورد علی بن ابیطالب (ع) نازل شده است.

* آیه 4 سوره مائده: الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دیناً. امروز این دین شما را به حد کمال رساندم و بر شما نعمت خود را تکمیل کردم و اسلام را به عنوان آیین (جاودان) برای شما پذیرفتم.

مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: نقل شده که پیامبر اکرم (ص) در مسیر بازگشت از آخرین حج خود که به حجة الوداع معروف شد، براساس حکم الهی، مردم را در وادی غدیر خم گرد آورد و برای آنان خطبه خواند. آنگاه دست علی بن ابیطالب

(ع) را با دست خود گرفته، بلند کرد و با صدای رسا، ولایت و جانشینی آن حضرت را به همه اعلان کرد. وقتی پیامبر مطالب خویش را بیان کردند، این آیه نازل شد.

* آیه 18 سوره سجده: أَمِنَ كَانُ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانُ فَاسِقًا لَا يَسْتَمْعُونَ. آیا کسی که با ایمان باشد مانند آن کسی است که فاسق است؟ نه هرگز این دو باهم برابر نیستند.

مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: روزی «ولید بن عقبه» با تکبر و غرور خطاب به امیرالمؤمنین علی (ع) گفت: انا والله ابسط منك لساناً واحداً منك سناناً... به خدا سوگند، من زبانی گسترده‌تر و نیزه‌ای برنده‌تر از تو دارم. حضرت در پاسخ فرمودند: اسکت! انما انت فاسق (ساکت شو که مسلماً تو فرد فاسقی هستی) پس در این وقت آیه شریفه فوق بر پیامبر (ص) نازل شد و با کلمات آسمانی و زیبایی خود، مقام و عظمت علی (ع) را برای همه روشن‌تر و فسق ولید را آشکارتر کرد.

* آیه 19 سوره توبه: أَجْعَلْتُمْ سَقَايَةَ الْحَاجِّ وَ عِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ أَمِنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ جَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ. آیا رتبه سقاییت و آب دادن به حاجیان و تعمیر کردن مسجدالحرام را با مقام آن کس که به خدا و به روز قیامت ایمان آورده و در راه خدا جهاد کرده است، یکسان می‌شمیرید؟ هرگز نزد خداوند یکسان نیستند (بلکه مقام اهل ایمان و مجاهدین برتر والایتر است) و خدا ظالمان را هدایت نخواهد کرد.

مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: در این آیه شریفه به دو مشخصه بارز علی (ع) که عبارت است از ایمان حقیقی و جهاد در راه خدا اشاره شده است. براساس روایاتی که اغلب نیز از طریق اهل سنت نقل شده است، علت نزول این آیه شریفه مربوط می‌شود به وقتی که عباس بن مطلب و شیبیه در برابر علی (ع) اظهار فخر و بزرگی می‌کردند و خود را از آن حضرت برتر می‌شمردند. در آنجا عباس خطاب به حضرت گفت: به من فضیلتی داده شده که به کسی داده نشده و آن عبارت است از مقام سقاییت (سیراب کردن حاجیان). شیبیه هم گفت: من نیز دارای صفت برجسته و نیکویی هستم که عبارت است از تعمیر مسجدالحرام. در این هنگام علی (ع) فرمود: من دارای فضیلتی هستم که شما هرگز دارای آن نیستید. آن دو گفتند: ای علی! برتری و فضیلت تو در چیست؟ حضرت فرمود: با شمشیر به بینی‌های شما زدم تا (خاضع شده) به خدا و رسولش ایمان آورید. عباس با شنیدن این سخن سخت برآشفته و با ناراحتی و خشم حرکت کرد و بر پیامبر اکرم (ص) وارد شد و شکایت علی (ع) را نزد آن حضرت برد. پیامبر اکرم (ص)، علی (ع) را طلب کرد و از وی در مورد این مسئله توضیح خواست. علی (ع) عرض کرد: یا رسول‌الله! سخن صحیح و حق را به او گفتم. حال می‌خواهد ناراحت شود یا خرسند گردد. در این وقت جبرئیل نازل شد و فرمود: ای محمد! خدایت بر تو سلام می‌رساند و می‌فرماید: آیه شریفه «أَجْعَلْتُمْ سَقَايَةَ الْحَاجِّ وَ...» را بر آنها تلاوت کن. پس عباس سه مرتبه گفت: همانا خشنود و قانع شدم.

* آیه 7 سوره بینه: اِنَّ الدِّينَ اَمْنًا وَ عَمَلُوا الصَّالِحَاتِ اَوْلٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ. همانا کسانی که ایمان آوردند و اعمال صالح انجام دادند، آنان بهترین مخلوقات (خداوند) هستند.

«حافظ حسکانی» در شواهد التنزیل این روایت را نقل کرده است: «از ابن عباس روایت شد که گفت: وقتی این آیه شریفه نازل شد، پیغمبر به علی (ع) فرمود: منظور از این آیه، تو و شیعیانت هستید که در روز قیامت وارد عرصه محشر می‌شوید؛ در حالی که هم شما از خدا و هم خدا را از شما راضی است و دشمن تو خشمگین وارد محشر می‌شود؛ در حالی که سرش را با گل و زنجیر بالا نگه داشته شده است (و وارد جهنم می‌شود).

* آیه 207 سوره بقره: وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ. بعضی از مردم (با ایمان و فداکار) جان خود را در برابر خشنودی خدا می‌فروشند.

مفسران در تشریح این آیه می‌گویند: این آیه اشاره دارد به هجرت پیامبر به مدینه که به «ليلة المبيت» معروف شد و اشارتی واضح به فداکاری حضرت امیر (ع) است؛ جایی که در بستر به جای پیامبر خوابید تا او از حمله دشمنان جان به سلامت ببرد. در قرآن کریم و در سوره‌های متفاوت آیات بسیاری راجع به مقام و منزلت و شخصیت علی (ع) آمده است که از جمله این آیات می‌توان به آیه 7 سوره رعد، آیه 10 سوره واقعه، آیه 33 سوره احزاب، آیه 23 سوره شوری، آیه 61 سوره آل عمران، آیه 96 سوره مریم، آیه 13 سوره مجادله، آیه 17 سوره هود، آیه 62 سوره انفال، آیه 64 سوره انفال، آیه 30 سوره محمد (ص)، آیه 4 سوره تحریم، آیه 24 سوره صافات، آیه 25 سوره احزاب، آیات 19 تا 21 سوره الرحمن، آیات 89 تا 90 سوره نخل و آیه 41 سوره زخرف اشاره کرد.

منبع: فارس